

Verslag workshop #15: Klimatrisico's en de financiële wereld

Sessietrekker: Bouke de Vries (Rabobank)

Hoe kijkt de financiële wereld aan tegen watergerelateerde aspecten van klimaatverandering zoals overlast, warmte en droogte? Welke kennis is daarvoor nodig? Deze vragen stonden centraal in de workshop die gepresenteerd werd door Bouke de Vries, bestuursadviseur Public Affairs bij Rabobank.

Toenemend bewustzijn over risico's

Het bewustzijn over klimaat- en watergerelateerde risico's neemt toe in financiële sector. Dat is mede ingegeven door regelgeving en toezicht, die sterk toenemen in omvang en reikwijdte. We zien dat ook in de financiële sector gebeuren, bijvoorbeeld wat betreft de rapportage-eisen en eisen aan risicomanagement.

Dubbele materialiteit van risico's

Klimaat- en waterrisico's hebben een dubbele materialiteit. Aan de ene kant heeft klimaatverandering impact op de economie; op bedrijven en op financiële instellingen. Denk aan wateroverlast, overstromingsrisico's, of juist verdroging, inklinking van grond en aan verzilting. Aan de andere kant heeft economische activiteit van bedrijven impact op het klimaat. We laten met zijn allen een voetafdruk achter: van CO₂-emissies, gebruik van water en het belasten van biodiversiteit en ecosystemen. Die voetafdruk moet binnen de perken worden gehouden.

Bekende en nieuwe risico's

Klimaatverandering en watergerelateerde risico's zijn verre van onverwacht, desondanks zijn ze nog niet geheel te overzien. Neem de landbouw. Daar is het gegeven dat klimaat impact heeft op de productie genoegzaam bekend. Ook zijn boeren al geruime tijd bezig met efficiënt watergebruik en beperking van bestrijdingsmiddelen. Nieuw is dat de bestaande risico's veranderen als gevolg van klimaatverandering en ook dat de kwetsbaarheid van ecosystemen steeds duidelijker wordt. Daarom worden uit voorzorg de eisen aangescherpt voor hoe hiermee omgegaan moet worden.

De kansen die de veranderingen bieden

Bedrijven die zich vroeg voorbereiden op de klimaattransitie of die over betere technologieën beschikken, kunnen marktaandeel winnen ten opzichte van concurrenten die worstelen met de nieuwe uitdagingen. Ben je in staat om te anticiperen, ook ten aanzien van nieuwe wet- en regelgeving? Dan is dit eenvoudigweg een kans. Daarnaast zijn er grote investeringen nodig om gezamenlijk toe te bewegen naar een duurzamere economie. Voor financiële instellingen is dit een mooie financieringsopgave. Ook Rabobank ziet vergroening van de economie als een gezamenlijke kans.

Meer transparantie

Bedrijven zullen meer gaan rapporteren op duurzaamheid, zoals ook financiële instellingen dat gaan doen. Sectorbreed gaan de instellingen jaarlijks de CO₂-voetafdruk van hun leningenboek rapporteren (c.q. van hun verzekeringen en belegd vermogen). Daarnaast maken zij uiterlijk volgend jaar de eerste doelen en strategieën bekend over hoe zij hun klanten gaan helpen de emissies te reduceren. Het Klimaatakkoord van Parijs is daarbij richtinggevend. Daarnaast werken ze, ook wij bij Rabobank, aan gemeenschappelijke standaarden voor biodiversiteit en het meten van risico's van een verlies aan natuurlijke kapitaalbronnen. Hiermee kan een totaalbeeld worden verkregen zodat hier beter op gestuurd kan worden. Voor de bank kan daarbij bijvoorbeeld de aanpak van de klimaatslimme landbouw genoemd worden en ons beleid om bedrijven en klanten te vragen bewust om te gaan met water.

Data en duidelijke meetmethoden nodig

Om de transities te kunnen sturen is veel data nodig; nieuwe kennis en eenduidige meetmethoden. Tijdens de workshop hebben we daarover met elkaar een mooi gesprek gevoerd. Er is al het nodige beschikbaar, maar we moeten dit zeker nog verder ontwikkelen. Dan kunnen we als financiële sector beter sturen op de kansen en de risico's. Ook kunnen we dan beter rapporteren over de hele portefeuille. We kijken daarbij zowel naar top-down methoden als bottom-up methoden. Bij het eerste gaat het bijvoorbeeld om stresstests op de hele portefeuille. Bij het tweede gaat het om de situatie voor elke klant zo specifiek mogelijk in kaart te brengen middels klantfoto's.

Klimaatbeleid stimuleert groene investeringen

Veel van de financiële instellingen kunnen en willen hun klanten helpen te investeren in vergroening en in het weerbaarder maken van hun bedrijf voor de gevolgen van klimaatverandering en watergerelateerde risico's. Dat kunnen ze doen met beleid specifiek op het thema klimaat. Dat is onderdeel van duurzaamheid en wordt geïntegreerd met de algehele strategie. Financiële instellingen stellen daarbij verschillende minimumeisen op het gebied van duurzaamheid; ze dagen voorlopers uit en activeren achterblijvers. Ze ontwikkelen een verschillende aanpak op sectorniveau en vergelijken bijvoorbeeld prestaties van klanten. Het klimaatbeleid in zijn totaliteit heeft daarbij een behoorlijk abstractieniveau, in de workshop zijn dan ook voorbeelden besproken

Vier concrete voorbeelden van financiële duurzaamheid en watergerelateerde oplossingen

- *Aan duurzaamheid gekoppelde leningen*
Grote leningen aan klanten kennen steeds vaker duurzaamheidsprestatie-indicatoren. De rente op de lening is dan lager naarmate een bedrijf ambitieuzere afspraken maakt op duurzaamheidscriteria. Watervbruik is daar één van. De prestaties worden vervolgens onafhankelijk gemonitord.
- *Een klimaatdijk die bij Kampen gebouwd gaat worden*
Bouwfondsdochter van de Rabobank BPD ontwikkelt een 'Klimaatdijk' in Reeve, nabij Kampen. Er komen zeshonderd woningen op de dijk, die honderddertig meter breed wordt en twee kilometer lang. Deze dijk combineert straks een woonfunctie met een beschermingsfunctie.
- *Adaptief bouwen in steden*
In Delft, en in andere grote steden, worden woningen gebouwd die meer rekening houden met extreme weersomstandigheden dan in gangbare en bestaande bouw. Uitgangspunt daarbij is bijvoorbeeld dat water vastgehouden wordt in bassins en dat daken gekoeld worden door er planten op te laten groeien.
- *Groene hypotheek*
Financiële instellingen bieden groene hypotheek aan waarbij de rentekorting geboden wordt als een huis aan de hoogste energienormen voldoet. Daarnaast kunnen klanten een bouwdepot afsluiten tegelijk met de lening waarbij zij twee jaar de tijd krijgen om hun huis duurzamer te maken.

Vragen en antwoorden

In de workshop werden verschillende vragen gesteld, bijvoorbeeld of klimaatadaptief bouwen ook tot waardeverhoging leidt. Dat is zeker de bedoeling. Het onderhoud moet dan goed gebeuren. Daarnaast zijn er nog betere aanpakken en methoden nodig om de lagere toekomstige kosten tot uiting te laten komen in de huidige prijzen. Een andere vraag was of de hypotheekrente lager is voor klimaatrobuuste woningen. Op dit moment is dat nog niet het geval, maar banken ontwikkelen regelmatig nieuwe financiële producten en het is zeker denkbaar dat dit op een gegeven moment gebeurt.

Er werd ook een vraag gesteld over klimaatmitigatie. De gebouwde omgeving kan een belangrijke bijdrage leveren aan klimaatmitigatie, bijvoorbeeld door energiebesparing (isoleren) en bouwen met biobased materialen (hout/ kalkhennep, stro, vlas et cetera). De vraag was of een bank daar ook echt invloed op wil uitoefenen, of dat er meer wordt overgelaten aan andere spelers in de sector, bijvoorbeeld door deel te nemen aan experimentele projecten en initiatieven. Dit belang van mitigatie is zeker duidelijk aanwezig. Zolang de betrokkenheid van de bank daarbij past, in de rol van de financier, zijn we zeker graag aangehaakt. Financiële instellingen doen met verschillende onderzoeken mee aan klimaatmitigatie.

Binnen het Valuing Water Initiative gaat het Water Footprint Network met Universiteit Twente een WFI-*benchmark* opzetten om de top 50 van financiële instellingen wereldwijd te *benchmarken*. Dit onderzoek wordt eind 2022 afgerond. Hierover was een vraag: gaat dit tot veranderingen leiden? Het is altijd belangrijk dat vergelijkend onderzoek wordt gedaan. Wat het effect zal zijn valt van tevoren lastig zeker te stellen, maar meer transparantie helpt bij veranderen.

Samenwerking is belangrijk

Tot slot: bedrijven, kennisinstututen, financiers en overheden moeten goed samenwerken om daarmee de klimaat- en duurzaamheidstransities zo goed mogelijk tot stand te brengen. Geen van deze spelers kan het alleen. Het watercongres heeft op een mooie manier geïllustreerd dat al deze partijen inderdaad over dezelfde vraagstukken nadenken. Vanuit de financiële sector, en namens de coöperatieve Rabobank in bijzonder, is er zeker de wil om hier verder aan mee te werken.